สรุปรายงาน

เวทีเสวนา เรื่อง “เตรียมรับวิกฤตทุเรียน เมื่อจีนเข้มนโยบายปลอดโควิด-19”

ดำเนินการโดย

สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และเคหการเกษตร

วันอังคารที่ 1 มีนาคม 2565 เวลา 17.00 - 19.00 น. ผ่านระบบออนไลน์

ข้อประเด็นสู่เวทีการสัมมนา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทุเรียนได้ก้าวขึ้นมาเป็นผลไม้ส่งออกลำดับหนึ่งของไทย โดยการส่งออกได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากมูลค่าการส่งออก 5,360 ล้านบาทในปี 2554 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 24,805 ล้านบาท ในปี 2560 และปรับเพิ่มขึ้นเป็น 119,115 ล้านบาท ในปี 2564 ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่า 20 เท่า การเพิ่มขึ้นดังกล่าวเป็นผลจากการขยายตัวของระบบโลจิสติกส์และเศรษฐกิจ รวมทั้งอุปสงค์การบริโภคทุเรียนในประเทศจีน ทำให้การนำเข้าทุเรียนของจีนขยายตัวอย่างก้าวกระโดด ส่งผลต่อการปรับตัวของราคาทุเรียนทั้งในตลาดส่งออกและตลาดภายในประเทศ ราคาที่ปรับตัวสูงขึ้นสร้างแรงจูงใจต่อการขยายพื้นที่การเพาะปลูกและผลผลิตทั้งในประเทศไทย รวมถึงในแหล่งผลิตทุเรียนดั้งเดิมในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ รวมทั้งการขยายพื้นที่เพาะปลูกไปในแหล่งผลิตใหม่ๆ เช่น ประเทศกัมพูชา เวียดนาม และเมียนมา เป็นต้น

การใช้นโยบายคุมเข้มในการป้องกันโรคระบาดไวรัสโคโรนาของจีนโดยเฉพาะการคุมเข้มในการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศประเด็นของนโยบายที่สำคัญคือ ต้องปลอดโควิดหรือโควิดเป็นศูนย์ (zero Covid-19) ซึ่งนโยบายดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและการขนส่งสินค้า โดยเฉพาะสินค้าเกษตรและอาหารที่นำเข้าจากต่างประเทศ รวมถึงการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารจากประเทศไทยตามมาเช่นกัน ทั้งนี้เพราะจีนเป็นประเทศผู้นำเข้าทุเรียนรายใหญ่โดยเฉพาะทุเรียนจากไทย เกือบร้อยละ 89.79 ของมูลค่าการส่งออกทุเรียนของไทยในปี 2564 ส่งออกไปยังประเทศจีน

ข้อปัญหาจากนโยบายการปลอดไวรัสโคโรนาของจีน แม้มุมมองหนึ่งอาจจะเห็นว่ามาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่ผู้ประกอบการส่งออกน่าจะสามารถจัดการโซ่อุปทานการส่งออก ให้เป็นไปตามมาตรการการควบคุมการระบาดของโควิด-19 ดังกล่าวของจีนได้ อีกทั้งขณะนี้ได้มีเส้นทางโลจิสติกส์สำหรับการขนส่งใหม่ผ่านเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจีน-ลาว ที่คาดว่าจะเปิดให้บริการได้เร็วๆ นี้ ก็น่าจะเป็นทางเลือกต่อการส่งออกของไทยโดยอาศัยเส้นทางดังกล่าวในการขนส่งทุเรียนไปยังตลาดจีนนอกเหนือจากเส้นทางอื่นๆ ที่มีอยู่เดิม

อีกมุมมองหนึ่งเห็นว่าประเด็นการใช้มาตรการเข้มปลอดโควิด-19 ของจีนน่าจะเป็นข้อปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญ เพราะนอกจากจะเพิ่มต้นทุนและเกิดความล่าช้าในกระบวนการตรวจเชื้อไวรัสโคโรนา ในทุกตู้สินค้าที่จัดส่งไปแล้ว ยังมีความเสี่ยงสูงที่สินค้าทุเรียนจะถูกทำลายหากมีเชื้อไวรัสโคโรนาติดไปในตู้สินค้าหรือตัวสินค้า ทำให้เป็นที่กังวลกันว่าในฤดูการเก็บเกี่ยวทุเรียนของไทยกำลังจะมาถึงในอีก 1-2 เดือนข้างหน้า หากอุปทานผลผลิตทุเรียนที่จะออกสู่ตลาดพร้อมกันจำนวนมาก รวมถึงการส่งออกไม่สามารถดำเนินการได้

ตามปกติแล้วจะลดทอนอุปทานการส่งออกทุเรียนของไทย ทำให้อุปทานส่วนเกินตกค้างในประเทศและสร้างแรงกดดันต่อตลาดทุเรียนในระดับไร่นาและในประเทศตามมา นอกจากนี้นโยบายดังกล่าวยังจะส่งผลกระทบไปสู่โซ่อุปทานการผลิตต้นน้ำและเศรษฐกิจของชุมชนตามมาอีกด้วย

สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับร่วมกับ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และเคหการเกษตร จึงได้ร่วมจัดเวทีเสวนาเรื่อง **“เตรียมรับวิกฤตทุเรียน เมื่อจีนเข้มนโยบายปลอดโควิด-19”** ในครั้งนี้ เพื่อเป็นเวทีสำหรับภาคีหุ้นส่วนในโซ่อุปทานการผลิต การค้า และการส่งออกทุเรียนไทยได้มาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและนำมาเป็นข้อเสนอแนะในการหาทางออกร่วมกัน ซึ่งจะคาดว่าเวทีเสวนานี้จะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนชาวสวนทุเรียน ในการสานพลังความคิดและเตรียมความรองรับกับภาวะวิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้น ตลอดจนการหาแนวทางพัฒนายกระดับโซ่อุปทานการส่งออกทุเรียนของไทยในระยะยาวอย่างยั่งยืนต่อไปด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนข้อความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ข้อปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับห่วงโซ่อุปทานการส่งออกทุเรียนของไทยไปยังประเทศจีน ในฤดูเก็บเกี่ยวปี 2565
2. เพื่อนำเสนอข้อมูลและมาตรการเร่งด่วนที่กระตุ้นให้ภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชาวสวนได้เตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์อุปทานทุเรียนล้นตลาดหากจีนเข้มนโยบายปลอดโควิด-19 ในการนำเข้าทุเรียน
3. เพื่อเป็นการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคีหุ้นส่วนต่างๆ ในห่วงโซ่อุปทานการส่งออกทุเรียนไทย

ลักษณะการจัดเวทีเสวนา

เป็นการจัดเวทีเสวนาผ่านทางระบบ zoom และถ่ายทอดเวทีเสวนาผ่านทาง Facebook Live และ YouTube เคหการเกษตร โดยมีวิทยากร 4 ท่าน ได้แก่ **รศ.ดร.อัทธ์ พิศาลวานิช** (ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย), **คุณชลธี นุ่มหนู** (ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 กรมวิชาการเกษตร), **คุณภานุศักดิ์ สายพาณิชย์** (นายกสมาคมทุเรียนไทย (TDA)) และ **คุณมณฑล ปริวัฒน์** (นายกสมาคมการค้าผลไม้ยุคใหม่ (MAGTA)) ทั้งนี้มี**คุณเปรม ณ สงขลา** (บรรณาธิการเคหการเกษตร) และ **รศ.สมพร อิศวิลานนท์** (นักวิชาการอาวุโส สถาบันคลังสมองของชาติ) เป็นผู้ดำเนินรายการ

สรุปเนื้อหาและความคิดเห็นจากเวทีเสวนา

การเสวนาในหัวข้อ **“เตรียมรับวิกฤตทุเรียน เมื่อจีนเข้มนโยบายปลอดโควิด-19”** วิทยากรได้นำเสนอข้อมูลและข้อวิเคราะห์ให้กับผู้เข้าร่วมเสวนาโดยมีเนื้อหาสรุปและข้อความเห็น ตลอดจนข้อความเห็นจากผู้ร่วมเวทีเสวนา ดังนี้

สถานการณ์การผลิตและการส่งออกทุเรียนไทยไปตลาดจีน

รศ.ดร.อัทธ์ พิศาลวานิช (ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย) ได้นำเสนอสถานการณ์การผลิตและการตลาดทุเรียน ว่าที่ผ่านมาทุเรียนไทยเผชิญวิกฤติต่อเนื่องมา โดยเฉพาะ**“วิกฤติโควิด-19”** ที่เข้ามาซ้ำเติมให้ปัญหายิ่งรุนแรงมากขึ้น ซึ่งวิกฤติโควิด-19 ครั้งนี้เกี่ยวพันกับ **“วิกฤติรถไฟลาว-จีน”** ที่ไทยมิได้เตรียมการรองรับกับโอกาสทางการขนส่งครั้งนี้เลย โดยเฉพาะกับการระบายผลผลิตทางการเกษตรอย่าง **“ทุเรียน”** ที่ปัจจุบันมูลค่าการส่งออกแซงหน้าการส่งออกข้าวไปแล้ว

ทั้งนี้ ปริมาณผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ของทุเรียนที่เพิ่มขึ้น พบว่า ปี 2560-2564 ไทยมีปริมาณผลผลิตทุเรียนเฉลี่ย 1 ล้านตัน/ปี แต่คาดว่าปี 2565 นี้ ผลผลิตทุเรียนจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 ล้านตัน โดยจากปริมาณผลผลิตทุเรียนที่ผ่านมา ปี 2554-2559 ผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6 พันตัน/ปี กระทั่งปี 2560-2563 ผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 140,000 ตัน/ปี หรือปริมาณเพิ่มขึ้นกว่า 20 เท่า ซึ่งได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในปีที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีการระบาดของโรคโควิด-19 แต่ในภาพรวมตลาดทุเรียนไทยปี 2564 ไม่ได้มีข้อจำกัดในการส่งออกไปยังตลาดจีนมากนัก โดยมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปี 2563 เกือบ 2 เท่าตัว คือ จาก 1,528,633,000 ล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นเป็น 3,083,728,000 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัว 101.7% สาเหตุจากชาวจีนมีความต้องการบริโภคทุเรียนที่สูงมาก แต่สำหรับในปี 2565 นี้ **“การส่งออกทุเรียน ไทยจะยังคงมูลค่าการส่งออกทุเรียนไว้ที่ 3,000 ล้านเหรียญสหรัฐได้หรือไม่นั้น?** ยังต้องคอยติดตามกันอย่างใกล้ชิด

ความท้าทายในการส่งออกทุเรียนของไทยไปยังตลาดจีน ได้แก่ (1) ทุเรียนไม่ได้คุณภาพและมาตรฐาน โดยเฉพาะการเก็บเกี่ยวทุเรียนอ่อน แต่ผู้บริโภคจีนนิยมบริโภคทุเรียนคุณภาพ (2) นโยบายโควิดเป็นศูนย์ของจีน (Zero Covid Policy: ZCP หรือ Zero Covid Strategy: ZCS) (3) จีนกำหนดและเข้มงวดมาตรฐานการผลิต (GAP) และมาตรฐานโรงงาน (GMP) ซึ่งเกษตรกรและผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานที่ระบุไว้ (4) ล้งไทยขาดความคล่องตัวทางการเงินในขณะที่ล้งจีนมีระบบการเงินที่พร้อมและคล่องตัวมากกว่า รวมถึงการขยายตัวของล้งจีน (5) ราคาขายทุเรียนในตลาดจีนจะไม่มีราคาตายตัวเนื่องจากราคาแต่ละตู้แต่ละเวลาจะต่างกัน (6) เส้นทางโลจิสติกส์ใหม่ รถไฟลาว-จีน และ (7) การขนส่งไปบางมณฑลในจีนมีข้อจำกัด เพราะทุเรียนมีปัญหาเรื่องอายุจะสั้น ทุเรียนแตก ทุเรียนเน่า เปอร์เซ็นต์ความเสียหายสูง อีกทั้ง จีนเป็นประเทศใหญ่ ลักษณะตลาดของจีนจะเป็นแบบเปิดตู้ขาย เป็นต้น

สำหรับข้อปัญหาเร่งด่วนที่จะกลายเป็นวิกฤติใหญ่ในปี 2565 คือ นโยบายปลอดโควิด-19 (Zero Covid Policy: ZCP หรือ Zero Covid Strategy: ZCS) ของจีนที่เข้มข้นขึ้น รวมถึงเส้นทางโลจิสติกส์รถไฟความเร็วสูงลาว-จีน ที่ไทยยังขาดความพร้อมและดูเหมือนว่าไม่ได้เตรียมการพัฒนาระบบให้รองรับกับโอกาสของเส้นทางการขนส่งใหม่นี้

มาตรการตรวจสอบคุณภาพทุเรียนในโรงคัดบรรจุและการตรวจ GMP Plus

คุณชลธี นุ่มหนู (ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 กรมวิชาการเกษตร) กล่าวถึงสถานการณ์ทุเรียนปี 2565 นี้ มีหลายปัจจัยด้วยกัน กล่าวคือ

(1) วิกฤติผลผลิตจำนวนมหาศาลทั้งมังคุดและทุเรียนที่ออกผลผลิตพร้อมกันในปีนี้ จากการคาดการณ์พบว่า ผลผลิตทุเรียนภาคตะวันออกปี 2565 นี้ จะมีปริมาณออกสู่ตลาดกว่า 740,000 ตัน โดยเฉพาะช่วงปลายเดือนเมษายน – เดือนพฤษภาคม ที่จะมีผลผลิตออกสู่ตลาดมากถึง 40-50% ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบจากปี 2564 ที่ผ่านมา ทุเรียนจากภาคตะวันออกจะมีผลผลิตออกสู่ตลาดประมาณวันละ 700 ตู้คอนเทนเนอร์ แต่นับว่าโชคดี เนื่องจากปีที่ผ่านมามังคุดออกผลผลิตคนละช่วงกับทุเรียนจึงพอจะระบายผลผลิตได้ แต่สถานการณ์ปีนี้ (2565) นับว่าน่าเป็นห่วง เพราะมังคุดให้ผลผลิตช่วงเดียวกันกับทุเรียนและปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นเกินกว่า 100% โดยคาดว่าช่วงที่ผลผลิตมังคุดออกสู่ตลาดสูงที่สุดในปีนี้จะมากกว่า 300 ตู้คอนเทนเนอร์/วัน หรือปริมาณผลผลิตกว่า 200,000 ตัน ซึ่งเป็นเรื่องน่ากังวลอย่างยิ่งว่า ช่วงปริมาณผลไม้จากภาคตะวันออกสูงสุดปีนี้จะมีทั้งมังคุดและทุเรียนออกสู่ตลาดพร้อมกันไม่น้อยกว่า 1,000 ตู้คอนเทนเนอร์/วัน” แล้วจะรองรับการระบายผลผลิตนี้อย่างไร

(2) วิกฤติสภาพอากาศแปรปรวนส่งผลให้ทุเรียนจากภาคตะวันออกให้ผลผลิตล่าช้าออกไป 1 เดือน จึงไปทับซ้อนกับช่วงต้นฤดูของทุกเรียนจากภาคใต้” ดังนั้นคาดว่าจะมีทุเรียนต้นฤดูของภาคใต้ส่วนหนึ่งถูกส่งมาแพ็คบรรจุที่ภาคตะวันออกไม่ต่ำกว่า 50,000 ตัน อีกทั้ง ยังมีผลผลิตทุเรียนจากพื้นที่อื่นๆ อาทิ ศรีสะเกษ อุทัยธานี กาญจนบุรี ที่ออกดอกพร้อมกันทั่วประเทศเข้ามา ซึ่งปริมาณผลผลิตจำนวนมากจากหลายพื้นที่เหล่านี้เป็นอีกโจทย์ท้าทายในการระบายผลผลิตพอสมควร

(3) วิกฤติการควบคุมเชื้อโควิด-19 ตามนโยบาย “Zero Covid” ของจีนที่เข้มข้นขึ้น รวมถึงการควบคุมศัตรูพืช อาทิ เพลี้ยแป้ง และสารพิษตกค้างที่จีนให้ความสำคัญมาก แนวทางหนึ่งที่สร้างความมั่นใจให้แก่ทางการจีน คือ “**การทำให้พื้นที่โรงคัดบรรจุทุเรียนตะวันออกเป็นพื้นที่ “Zero Covid” เช่นกัน”** ซึ่งมาตรการหนึ่งที่กรมวิชาการเกษตรนำเข้ามาใช้เพื่อทำงานเชิงรุกขณะนี้คือ “**มาตรการ GAP Plus”** ที่รวมหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในสวน ผนวกเข้ากับมาตรการป้องกันโควิด-19 ส่วนโรงคัดบรรจุจะใช้ **“มาตรการ GMP Plus”** เนื่องจากโรงคัดบรรจุในพื้นที่ภาคตะวันออกปัจจุบันมีจำนวนกว่า 700 แห่ง หากมีการตรวจพบเชื้อโควิด-19 ในผลผลิตเพียงล้งเดียวจะส่งผลกระทบต่อล้งทั้งหมดในพื้นที่ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด โดยที่ผ่านมากรมวิชาการเกษตรได้ลงพื้นที่ตรวจอย่างเข้มงวดทั้งการให้เอกสาร Check list การอบรม QC ของแต่ละโรงคัดบรรจุให้สามารถตรวจเชื้อโควิด-19 ภายในล้งเองได้ เป็นต้น โดยมีการออกประกาศแนวทางป้องกันโควิด-19 และประชุมออกเป็นคำสั่งที่มีผลบังคับใช้ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีแล้ว เพื่อให้เกษตรกรและล้งมีหลักการปฏิบัติให้ได้มาตรฐานในทิศทางเดียวกัน

สำหรับมาตรการป้องกันทุเรียนอ่อน จังหวัดจันทบุรีได้มีการประกาศกำหนดวันเก็บเกี่ยวทุเรียนตามมาตรการในการควบคุมป้องกันและแก้ปัญหาทุเรียนอ่อนออกสู่ตลาดในฤดูกาลผลิต ปี 2565 ไว้ดังนี้

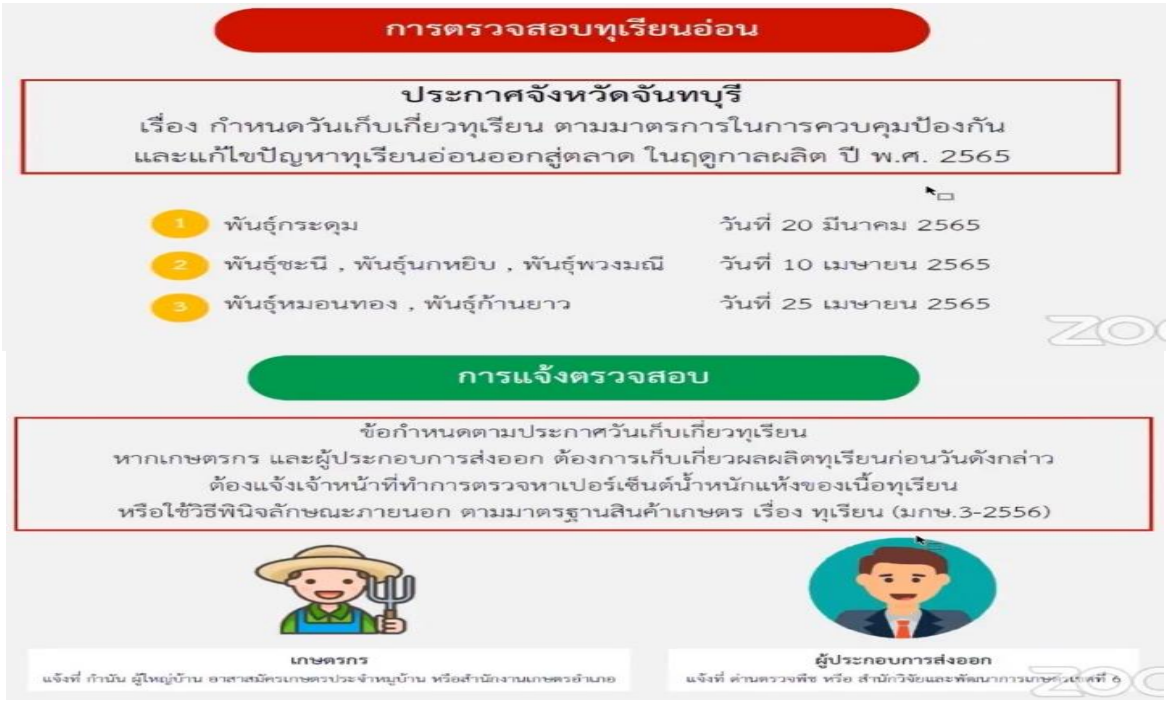

ภาพที่ 1 แสดงมาตรการป้องกันทุเรียนอ่อนโดยกำหนดวันเก็บเกี่ยวทุเรียนและข้อกำหนดการแจ้งตรวจสอบ

พร้อมได้ย้ำว่าสิ่งที่น่ากังวลในการควบคุมสถานการณ์ทุเรียนปีนี้ คือ **(1) ล้งต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเดียวกันอย่างเคร่งครัด และ (2) การควบคุมโควิด-19 ในแรงงานที่ยังดำเนินการได้ยากมาก** เนื่องจากแรงงานบางส่วนจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายไปทำงานต่างพื้นที่ จึงอาจก่อให้เกิดคลัสเตอร์ใหม่ๆ ขึ้นได้ ดังนั้นด้วยปัจจัยหลายด้านที่ยากจะควบคุม ประกอบกับหากผู้บริหารของประเทศระดับสูงยังมิได้เจรจากับจีนอย่างจริงจังแล้ว หากเกิดวิกฤติขึ้นกับทุเรียนไทยจนผลผลิตไม่สามารถส่งออกได้อย่างเต็มศักยภาพ โจทย์ใหญ่คือ **จะทำอย่างไรให้ทุเรียนปริมาณกว่า 740,000 ตัน กระจายออกจากพื้นที่จังหวัดจันทบุรีได้** แผนที่เตรียมสำรองไว้ คือ **“ต้องปรับสัดส่วนการตลาดใหม่”** จากที่เคยส่งออก 70% จำหน่ายในประเทศ 20% และแปรรูป 10% ต้องปรับลดการส่งออกเหลือ 50% และเพิ่มสัดส่วนจำหน่ายในประเทศให้มากขึ้น ซึ่งน่าจะพอบรรเทาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้

มาตรการโควิด-19 และเส้นทางขนส่ง คือโจทย์ใหญ่ของการส่งออกทุเรียนปี 2565

คุณภานุศักดิ์ สายพานิช (นายกสมาคมทุเรียนไทย (TDA)) ได้สะท้อน 3 ประเด็นสำคัญที่ต้องร่วมกันแก้ปัญหาในการส่งออกทุเรียนปี 2565 ไว้ดังนี้

(1) มาตรการป้องกันเชื้อโควิด-19 ที่เข้มข้นขึ้น เมื่อจีนเป็น “Zero Covid” ทุเรียนไทยก็ต้อง “Zero Covid” สืบเนื่องจากการตรวจพบเชื้อโควิด-19 ในเซอร์รี่ชิลี ส่งผลให้ทางการจีนคุมเข้มตรวจเชื้อโควิด-19 ในผลผลิตที่จะเข้าสู่จีนมากขึ้น กระบวนการตรวจสอบผลผลิตที่จะผ่านเข้าจีนต้องใช้เวลานานขึ้นกว่า 4-6 ชั่วโมง จึงเกิดความล่าช้าและทำให้จำนวนตู้คอนเทนเนอร์ที่ผ่านด่านเข้าจีนได้มีจำนวนลดลงจาก 300-400 ตู้คอนเทนเนอร์/วัน เหลือเพียงสิบกว่าตู้คอนเทนเนอร์/วัน เท่านั้น อีกทั้งเมื่อผลผลิตผ่านเข้าไปจำหน่ายในประเทศแล้วผลผลิตจากไทยจะต้องถูกสุ่มตรวจอีกครั้ง ดังนั้นแนวทางที่ทุเรียนไทยจะผ่านด่านเข้าไปจำหน่ายในจีนได้ คือ **“ระบบการผลิตทุเรียน ทั้งระบบจากไทยจะต้องปรับตัวสู่ “Zero Covid” ด้วย**

(2) ปัญหาเรื่อง “เส้นทางขนส่ง” ปัจจุบันไทยส่งออกทุเรียนผ่าน 4 ด่านหลัก คือ 1.ด่านโหย่วอี้กวน, 2.ด่านตงชิง, 3.ด่านผิงเสียง (รถไฟ) และ 4.ด่านโม่หาน (ดังภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แสดงเส้นทางขนส่งผลไม้ไทยไปจีนโดยทางบก

ซึ่งขณะนี้ (1 มีค. 65) ทั้ง 3 ด่านแรกปิดให้บริการชั่วคราว เนื่องจากด่านโหย่วอี้กวนขณะนี้มีผลผลิตติดค้างจำนวนมาก จึงไม่สามารถรองรับตู้คอนเทนเนอร์เพิ่มได้ ด่านตงซิง ปิดให้บริการชั่วคราวเนื่องจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 และด่านผิงเสียง (รถไฟ) ปิดให้บริการและมีข้อจำกัดเรื่องระบบไฟทำให้รถห้องเย็นไม่สามารถทำความเย็นได้ ผลผลิตจึงมีโอกาสเน่าเสียได้ ซึ่งด่านที่ยังเปิดให้บริการอยู่ขณะนี้คือ ด่านโม่หานที่ยังรองรับผลผลิตได้ แต่คาดว่าช่วงฤดูกาลที่ผลไม้ออกสู่ตลาดสูงที่สุดจะเกิดความแออัดขึ้นเช่นกัน ด้านการขนส่งทางเรือยังเผชิญข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาขนส่งที่ใช้เวลานาน 14-15 วัน รวมถึงปัจจุบันทางการจีนกำหนดจำนวนสินค้าเข้าได้ 100-200 ตู้คอนเทนเนอร์/วัน และผู้ประกอบการจะต้องจองคิวล่วงหน้า 1-2 เดือน การขนส่งผ่านช่องทางนี้จึงไม่สะดวกนัก สำหรับการขนส่งทางเครื่องบินยังมีต้นทุนที่สูงมากไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน หากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้จนกระทั่งถึงช่วงฤดูกาลผลไม้ออกสู่ตลาดสูงที่สุดจะเกิดปัญหาในการระบายผลผลิตขึ้นแน่นอน ซึ่งแนวทางที่จะแก้ปัญหานี้ได้ คือ **ผู้บริหารระดับสูงของประเทศไทยจะต้องเจรจากับรัฐบาลจีนให้มีการอนุมัติการใช้เส้นทางรถไฟลาว-จีนให้ทันเดือนเมษายนนี้ เพราะหากไทยสามารถเปิดเส้นทางนี้ได้สินค้าไทยจะขนส่งสู่จีนได้เร็วขึ้นเพราะส่งผ่านลาวประเทศเดียว อีกทั้งยังสามารถส่งสินค้าได้สูงถึง 1,000 ตู้คอนเทนเนอร์/วัน และมีค่าขนส่งถูกกว่าการขนส่งทางรถและเรือหลายเท่าตัว**

(3) ปัญหาการตรวจพบเชื้อโควิด-19 ในทุเรียนไทย ในปีที่ผ่านมาทุเรียนไทยจะมีการตรวจพบเชื้อโควิด-19 ในผลผลิต 2 ครั้ง โดยเชื้อที่พบเป็นเชื้อตาย แม้กรณีนี้จะมิได้ทำให้ไทยถูกงดการส่งออกทุเรียนเข้าจีนเหมือนเวียดนาม แต่ก็ส่งผลให้ระบบการตรวจสอบทุเรียนไทยจากจีนมีความเข้มงวดขึ้น นำมาซึ่งประเด็นที่น่ากังวล เพราะหากผลผลิตทุเรียนปี 2565 ออกสู่จีนวันละ 1,000 ตู้คอนเทนเนอร์ ก็จะยิ่งมีโอกาสเสี่ยงที่จะตรวจพบเชื้อได้มากขึ้น แล้วจะทำอย่างไรให้ทุเรียนไทยปลอดเชื้อโควิด-19 ทั้งเชื้อเป็นและเชื้อตาย 100% จึงนำมาซึ่งการทดสอบ “**ชนิดสารที่สามารถกำจัดเชื้อโควิด-19 ได้ทั้งเชื้อเป็นและเชื้อตายและที่สำคัญจะต้องปลอดภัยกับผลไม้และผู้บริโภค**” ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการศึกษาวิจัย คาดว่าหากนำมาใช้ได้จริงจะลดโอกาสการตรวจพบเชื้อโควิด-19 ในทุเรียนไทยได้อย่างมาก

เสียงสะท้อนจากผู้ประกอบการล้ง

คุณมณฑล ปริวัฒน์ (นายกสมาคมการค้าผลไม้ยุคใหม่ (MAFTA)) ได้ให้ความเห็นว่า การทำมาตรฐาน GMP Plus นั้น ผู้ประกอบการตระหนักดีถึงความสำคัญและพร้อมปรับปรุง ทั้งเรื่องการจัดทำมาตรฐานล้ง การบริหารจัดการแรงงาน ควบคุมแรงงานให้อยู่ในขอบเขตและเป็นไปตามมาตรฐานการป้องกันเชื้อโควิด-19 กล่าวได้ว่า ล้งมีการปรับตัวกันอย่างเต็มที่ในช่วงที่ผ่านมา สิ่งที่ผู้ประกอบการอยากให้เกิดขึ้น คือ การขนส่งควรเอื้อต่อผู้ประกอบการด้วยเช่นกัน อาทิ การเจรจาให้เส้นทางขนส่งด่านต่างๆ กลับมาเปิดทำการ

ปกติ การลดจำนวนการตรวจตู้คอนเทนเนอร์ลงเหลือ 30% หรือการเปิดด่าน 24 ชั่วโมง และการเปิดช่องทาง Green lane เพื่อการขนส่งผลไม้โดยเฉพาะ เป็นต้น เพื่อความรวดเร็วในการระบายผลผลิตทางการเกษตร เมื่อชาวสวนปรับตัวปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP Plus ล้งพร้อมปฏิบัติตามมาตรฐาน GMP Plus อย่างจริงจังแล้ว ทางการจีนจะทราบถึงแนวทางการปฏิบัติของไทยเหล่านี้หรือไม่ จึงอยากฝากผู้ที่เกี่ยวข้องนำเรื่องนี้เข้าไปเจรจากับทางการจีนอย่างจริงจัง

สรุปข้อความเห็นจากเวทีเสวนา

“ผลไม้” โดยเฉพาะ **“ทุเรียนและมังคุด”** เป็นความหวังของชาวสวน ถ้าจะปรับภาคเกษตรไทยสู่การเกษตรมูลค่าสูง ผลไม้น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีของเกษตรกร อีกทั้งไทยมี **“ตลาดจีน”** เป็นฐานตลาดใหญ่และมีฐานผู้บริโภคจำนวนมาก จากนโยบายปลอดโควิด-19 ที่เข้มข้นขึ้นในการนำเข้าสินค้าผลไม้ของจีน โดยเฉพาะการตรวจการนำเข้าของด่านทางบกและด่านทางเรือ ซึ่งจะไม่สามารถผ่านการตรวจได้ตามปกติ ต้องใช้ระยะเวลาที่นานขึ้นและนำไปสู่ข้อจำกัดในการส่งออกทำให้เกิดความเสียหายต่อธุรกิจการส่งออกทุเรียนของไทย ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันในการแก้ปัญหาวิกฤต ในภาวะเร่งด่วน ดังนี้

(1) ผู้บริหารในระดับสูงของกระทรวงหรือผู้บริหารประเทศต้องถือเป็นวาระเร่งด่วนในการเปิดเจรจากับฝ่ายรัฐบาลกลางของจีนโดยตรง เพื่อให้มีการเปิดใช้ Green Lane ตามข้อตกลง RCEP นอกจากนี้ควรเร่งเจรจากับรัฐบาลกลางจีน อนุญาตเพิ่มช่องทางขนส่งโดยรถไฟความเร็วสูง เชื่อม สปป.ลาว และจีน ให้สามารถขนส่งตู้ Refrigerated Container ให้ทันภายในเดือนเมษายนนี้ รวมถึงการเจรจาทำความตกลงขอให้เปิดด่านแบบสากลคือ เปิด 24 ชั่วโมงและไม่หยุดตามเทศกาล รวมถึงพิจารณาถึงการใช้ Smart Port หรือระบบศุลกากรออนไลน์เพื่อลดปัญหาภาวะติดขัดที่หน้าด่าน

(2) เร่งดำเนินการให้ชาวสวนและผู้ประกอบการในโซ่อุปทานทุเรียนและผลไม้ได้ปรับตัวและมีการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP Plus และ GMP Plus พร้อมๆ กับการควบคุมกำกับของหน่วยงานให้การปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐานอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเชื่อถือและได้รับความไว้วางใจจากทางฝ่ายรัฐบาลจีน ในสินค้าทุเรียนส่งออกของไทย

สรุปจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม วันที่ 1 มีนาคม 2565 ผ่านระบบออนไลน์โปรแกรม ZOOM มีจำนวน 43 ท่าน ผ่าน Facebook Live และ YouTube เคหการเกษตร จำนวน ประมาณ 50 ท่าน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, กรมวิชาการเกษตร, ธ.ก.ส.) ภาคเอกชน (บริษัท จันทบุรี โกลบอล ฟู้ดส์ จำกัด, บริษัท แกรนด์เวิลด์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด) ผู้ประกอบการ เกษตรกรชาวสวนผู้ปลูกทุเรียน และฯลฯ และมีผู้ติดตามรับชมการถ่ายทอดย้อนหลัง (อัพเดทวันที่ 7 มีนาคม 2565 ผ่าน Facebook Live และ YouTube จำนวน 2,100 ครั้ง

สามารถติดตามรับชมย้อนหลังได้ 3 ช่องทาง

www.agripolicyresearch.com	Facebook	YouTube

ภาพประกอบกิจกรรมจากเวทีเสวนา

“เตรียมรับวิกฤตทุเรียน เมื่อจีนเข้มนโยบายปลอดโควิด-19”

ในวันอังคารที่ 1 มีนาคม 2565 เวลา 17.00 - 19.00 น.

ผ่านระบบออนไลน์